

Quick-scan archeologie; Lutterveld II, Kerk-Avezaath, gemeente Buren

In opdracht van:
Gemeente Buren

Samenstelling en redactie:
Drs. W.A.M. Hessing en drs. J.-W.M. Oudhof

Bunschoten, februari 2002

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	3
2	Inleiding	4
3	Methode	6
4	Het natuurlijk landschap	8
5	Resultaten	10
5.1	Bureauonderzoek	10
5.2	Booronderzoek	11
6	Conclusie & advies	12
7	Verantwoording	13
	Bijlagen: Boorstaten	14

1 Samenvatting

Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* heeft in opdracht van de gemeente Buren een archeologische quickscan uitgevoerd voor het plangebied Lutterveld II in Kerk-Avezaath, gemeente Buren. Om na te gaan of in het plangebied archeologische resten kunnen worden aangetroffen is een bureauonderzoek en een kleinschalig booronderzoek uitgevoerd. Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat op de locatie (off-site) sporen zouden kunnen worden aangetroffen van een Inheems Romeinse nederzetting en bewoningssporen uit de Middeleeuwen.. Het booronderzoek heeft echter geen indicaties opgeleverd voor de aanwezigheid van archeologische resten op het terrein in de vorm van vondstmateriaal of relevante fosfaatresten. Het terrein is bovendien in het recente verleden volledig geëgaliseerd en daarna in gebruik genomen als grond depot. De bovengrond is grotendeels tot ruim 100 cm –mv geroerd. Mogelijk heeft bij deze grondverstorende activiteiten ook enige ophoging van het terrein plaatsgevonden gezien de relatief hoge ligging van het terrein t.o.v. de percelen ten noorden van het terrein. Door het ontbreken van indicaties voor archeologische resten en de omvang van de bodemverstoring ter plaatse wordt verder archeologisch onderzoek niet zinvol geacht. Het verdient echter wel aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag.

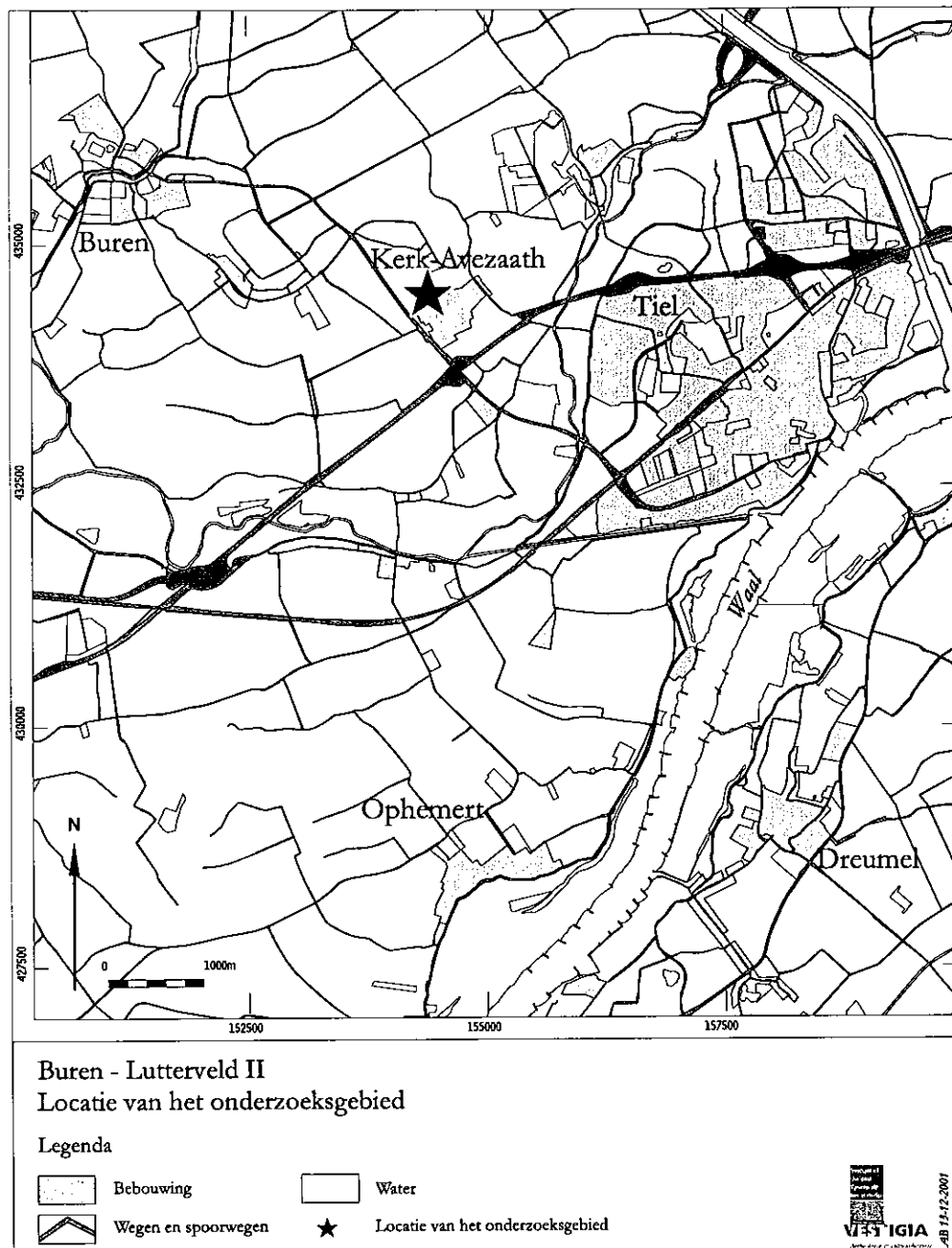
2 Inleiding

In opdracht van de gemeente Buren heeft Vestigia een quick-scan uitgevoerd voor het plangebied Lutterveld II in Kerk-Avezaath (afb. 1). Een inventarisatie was nodig omdat in het gebied bouwplannen zullen worden gerealiseerd. Hierdoor is er een kans dat eventueel in de grond aanwezige archeologische resten verloren kunnen gaan. Doel van de inventarisatie was vast stellen of in het plangebied archeologische resten kunnen worden aangetroffen en, indien deze worden aangetroffen, wat de waardering van deze archeologische resten is. Aan het onderzoek hebben de volgende personen een bijdrage geleverd: drs. W. van Zijverden (ADC), en M. van Dinter (ADC). Onze dank gaat uit naar de Projectgroep Archeologie Betuweroute. Zij hebben Vestigia toestemming verleend voor het gebruik van een aantal digitale afbeeldingen welke vervaardigd zijn ten behoeve van het Betuweroute project Malburg in Kerk-Avezaath en Erik Verhelst. De heer Verhelst heeft aanvullende archeologische informatie verstrekt die door de amateur archeologen van de BATO in het gebied zijn verzameld.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

- Datum: november 01.
- Opdrachtgever: gemeente Buren.
- Uitvoerder: Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie*.
- Bevoegd gezag: Provincie Gelderland.
- Naam deskundige namens bevoegd gezag: mevr. F. de Roode.
- Beheer en plaats van documentatie: Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie*, Bunschoten
- Locatie: Gemeente Buren, Kerk-Avezaath, LutterveldII, RD coördinaten:

154352.3097/434466.5831,
154338.3013/434544.3468,
154450.368/434556.7891,
154456.5941/434488.3569

Afb. 1

3 Methode

Om de archeologische verwachting voor het gebied vast te stellen hebben we een bureauonderzoek uitgevoerd, waarbij gebruik is gemaakt van archeologische vondstmeldingen uit ARCHIS, de historische atlas van Zuid-Nederland uit 1838-1857, de IKAW (Indicatieve Kaart Archeologische Waarde) en geologische, geomorfologische en bodem -kaarten van het gebied. Bovendien is informatie ingewonnen bij collega's met veel ervaring in het gebied, zoals E. Verhelst en M. van Dinter.

Daarnaast heeft op het terrein een controlerend booronderzoek plaatsgevonden. Dit onderzoek is uitgevoerd door het Archeologisch Diensten Centrum onder leiding van drs. W. van Zijverden.

Op het terrein zijn 8 boringen uitgevoerd (afb. 2). Deze boringen zijn uitgevoerd met een 6 cm Edelmanboor tot 120 cm –mv. Daarna zijn de boringen tot 200 cm –mv verlengd met een 3 cm gutsboor.

Het terrein is, met uitzondering van de noordzijde, omsloten door nieuwbouw. Op het terrein zelf is

Op een deel van het terrein is een gronddepot aangebracht waarin zich een grote dichtheid aan bouwpuin bevindt. In dit gedeelte van terrein was het om die reden niet mogelijk om boringen te zetten. Het terrein is in zijn geheel begroeid met gras of bedekt door het gronddepot. De vondstzichtbaarheid aan maaiveld is dan ook bijzonder slecht. Om deze reden was het niet mogelijk om op het terrein een systematische veldverkenning uit te voeren. De hoogte van het maaiveld op de boorlocaties is bepaald door middel van interpolatie van recent ingemeten maaiveldhoogtes. De lithologie is beschreven volgens STIBOKA 1989. De bemonstering heeft plaatsgevonden per 10 cm. Het gehele bodemprofiel is handmatig doorzocht op archeologica. Daarnaast zijn de sedimentologische structuren beschreven volgens de specificaties van het PA-HSL (Isarin en van der Kroft, 2001).

De bemonstering hierbij heeft eveneens plaatsgevonden om de 10 cm. Alle boringen zijn ingemeten met behulp van een dGPS.

Afb. 2

4 Het natuurlijke landschap¹

Ongeveer 4000 jaar geleden lag de onderzoekslocatie in een laaggelegen komgebied van een rivier die toen der tijd stroomde van Zoelen richting Erichem. Deze rivier vormde een ca. 500 meter brede meandergordel die ten noorden van de onderzoekslocatie langsliep. Vanuit deze rivier heeft in die tijd een oeverwal-doorbraak plaatsgevonden waardoor een crevassegeul is ontstaan. Deze crevassegeul liep aan de oostzijde langs het onderzoeksterrein en liep ter hoogte van de huidige A-15 dood (zie afb. 3a.).

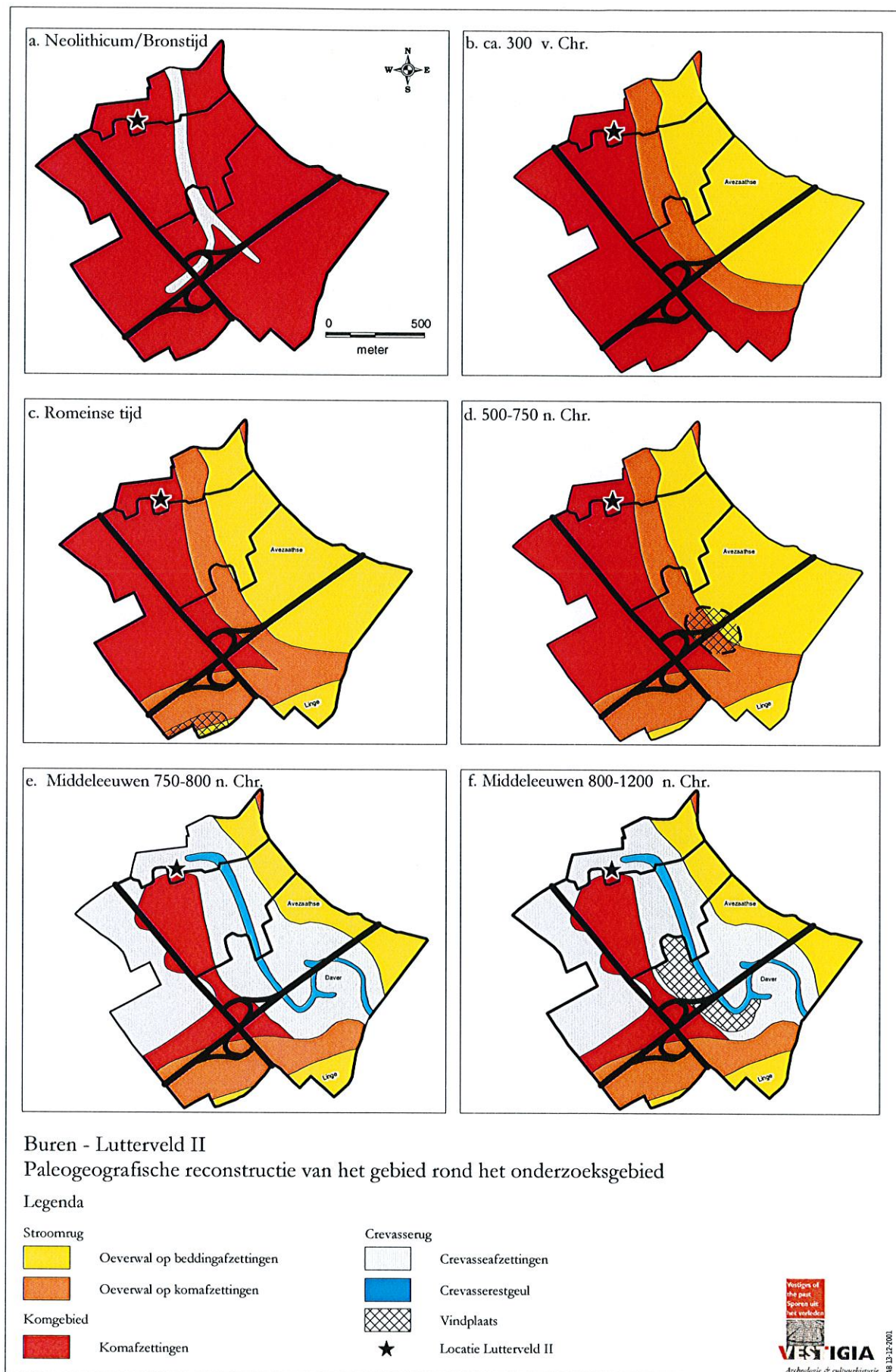
Nadat deze crevassegeul niet meer actief was, vestigden zich in het Neolithicum en de Bronstijd mensen op de hoogste delen van deze crevasseafzettingen. Het omringende komgebied, waarin ook het onderzoeksterrein gelegen is, stond het grootste deel van het jaar onder water en bood weide-, vis en jacht mogelijkheden.

In de Late Bronstijd raakte de rivierarm tussen Zoelen en Erichem buiten gebruik en ontstond een nieuwe rivier. Deze rivier stroomde vanuit het zuidoosten naar het noorden, ten oosten van het onderzoeksgebied (zie afb. 3b). De afzettingen van deze rivier vormen de Avezaathse-stroomrug. Het onderzoeksgebied lag in die periode in het laaggelegen komgebied van deze rivier. De bedding van deze rivier begon in de aan het begin van de 2^e eeuw n. Chr. te verlanden. De rivier was echter nog wel actief op het moment dat in de 2^e eeuw n.Chr. de rivier de Linge ontstond (afb. 3c). In de Vroege Middeleeuwen heeft tussen 750 en 800 n. Chr. vanuit de Linge een oeverwal-doorbraak plaats gevonden. Hierbij werd een crevassegeul gevormd, die vanuit het zuiden naar het noorden ten oosten van het onderzoeksgebied liep (afb. 3d). Deze crevasse, de Daver genaamd, liep ten noordoosten van de onderzoekslocatie dood in het komgebied. Deze crevasse is slechts enkele decennia actief geweest. In deze periode overstroomde de crevasse echter regelmatig en is naast de geul sediment afgezet. Rond 800 n.Chr. overstroomde de crevasse niet meer en gingen mensen zich vestigen op de hoger gelegen afzettingen langs de geul. Deze bewoningssporen zijn aangetoond ten zuiden van het huidige Kerk-Avezaath. Hier heeft, ten noorden van de A-15, in het kader van de Betuweroute een grootschalig archeologisch onderzoek plaats gevonden.² De onderzoekslocatie ligt in deze periode in een gebied dat door de crevasseafzettingen relatief hoog is gelegen. wordt de onderzoekslocatie dan ook een potentieel nederzettingsterrein.

Op basis van deze gegevens kunnen op het terrein vindplaatsen worden verwacht die dateren vanaf 800 n.Chr..

¹ Deze tekst is grotendeels gebaseerd op van Dinther 2000.

² Oudhof e.a., 2000.

Afb. 3

5 Resultaten

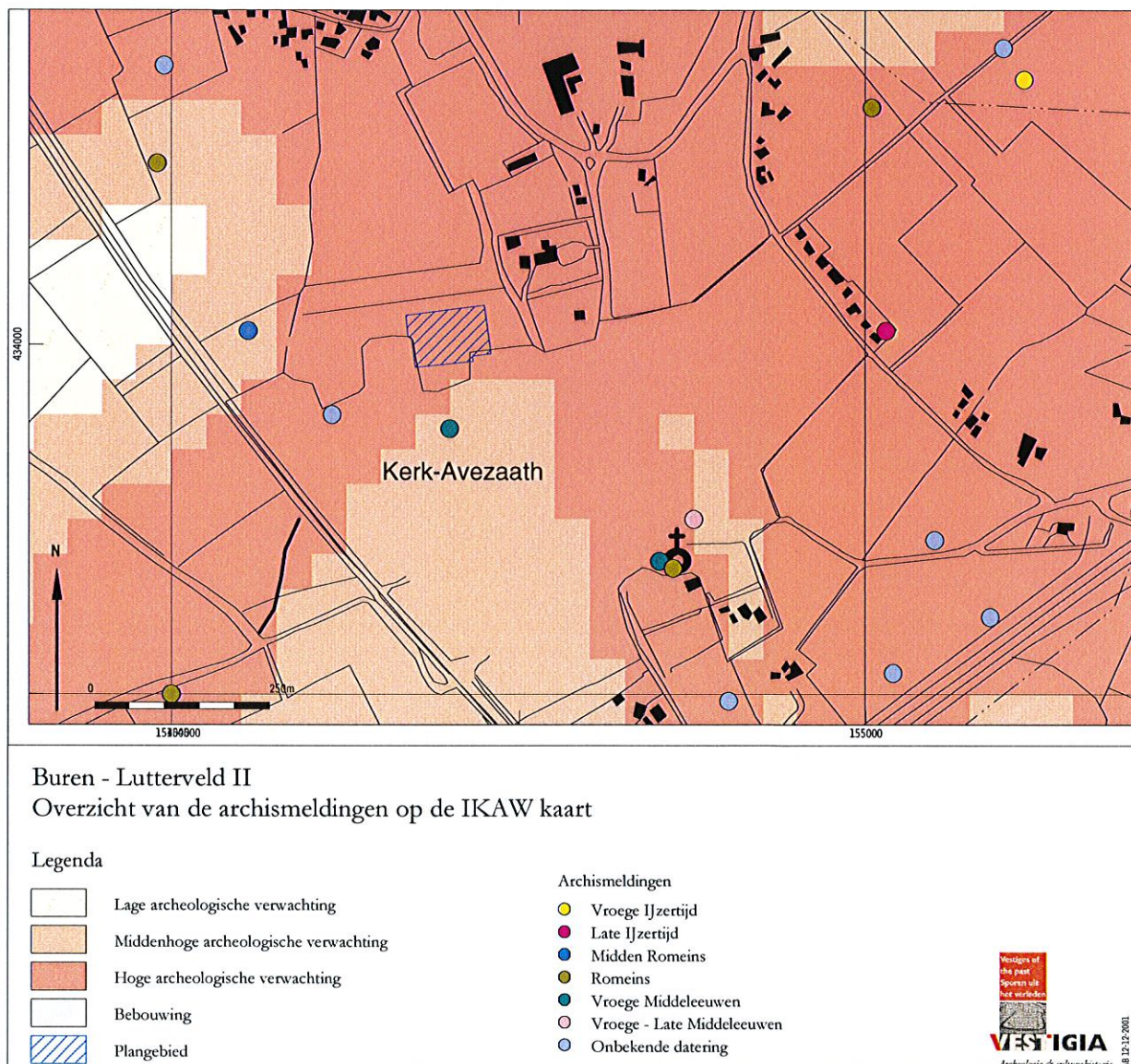
5.1 Bureauonderzoek

Het terrein maakt onderdeel uit van een grotendeels reeds gerealiseerde nieuwbouwwijk aan de noordrand van Kerk-Avezaath. De onderzoekslocatie wordt aan de zuid- en westzijde begrensd door nieuwbouw en aan de oostzijde door een groenstrook met trapveld en speeltuin. Op het onderzoeksterrein zijn in het recente verleden reeds nutsvoorzieningen, zoals riool, aangelegd. Het gebied heeft de laatste eeuwen primair een agrarische functie gehad. Pas recent heeft het onderzoeksterrein een functie als gronddepot gekregen.

Op de IKAW staat het plangebied aangegeven als gebied met een hoge archeologische verwachting.

In ARCHIS zijn op het plangebied zelf geen vondstmeldingen bekend, maar in de directe omgeving van de onderzoekslocatie zijn in ARCHIS drie vondstmeldingen bekend (afb. 4). De eerste vondstmelding (waarnemingsnummer 1975) betreft twee fragmenten onbepaalde aardewerk. De tweede vondstmelding (waarnemingsnummer 7007) betreft een vondstmelding van middeleeuws aardewerk in opgebrachte grond. De derde vondstmelding (waarnemingsnummer 17897) betreft een melding van 32 fragmenten (inheems) Romeins aardewerk. Deze vondstmelding

Afb. 4

houdt mogelijk verband met een inheems Romeins nederzettingsterrein dat ten westen van het plangebied is gelegen en dat door de Beoefenaars Archeologie Tiel en Omstreken (BATO) is gekarteerd. Op basis van de kartering door de BATO kan men veronderstellen dat op de onderzoekslocatie mogelijk off-site sporen kunnen worden aangetroffen die behoren tot deze bewoning.³ Nederzettingssporen uit de Romeinse Tijd zijn niet direct te verwachten. In deze periode is de onderzoekslocatie namelijk gelegen in een laag en drassig komgebied. Op basis van het bureauonderzoek kan men stellen dat de archeologische verwachting voor de periode prehistorie tot Romeinse Tijd laag is, omdat het plangebied in deze periode in een laag en drassig komgebied is gelegen. Gezien de aanwezigheid van een inheems Romeinse nederzetting in de directe omgeving van het plangebied, is de archeologische verwachting voor de periode Romeinse Tijd tot ca 800 n. Chr. middel hoog, ondanks het feit dat in deze periode het gebied ook drassig en laag gelegen zal zijn geweest. De verwachting voor de daarop volgende periode is op basis van het bureauonderzoek hoog, aangezien het plangebied in deze periode zeer goede bewoningsmogelijkheden heeft geboden.

5.2. Booronderzoek

Het terrein is, voordat een gronddepot is opgebracht, volledig geëgaliseerd. De bovengrond is in het algemeen tot ruim 100 cm –mv geroerd. Mogelijk heeft bij deze grondverstorende activiteiten ook enige ophoging van het terrein plaatsgevonden gezien de relatief hoge ligging van het terrein t.o.v. de percelen ten noorden van het terrein.

Op het terrein is in het algemeen een aflopend profiel aangetroffen. Dat wil zeggen dat de korrelgrote van de sedimenten ter plaatse naar boven toe steeds fijner worden. Met uitzondering van het profiel van boring 2 zijn alle bodemprofielen zeer kalkrijk. Op enkele plaatsen gaat het profiel rond 150 cm –mv over in matig grof zand. Op het terrein is sprake van een grote variatie in de lithologie op relatief korte afstand van elkaar. Een dergelijke variatie is kenmerkend voor crevasseafzettingen. Volgens Van Dinter komen op dit terrein crevasseafzettingen voor die behoren tot de afzettingen van de Daver.⁴ Deze crevasse is ontstaan in de tweede helft van de 8^e eeuw n.Chr en is slechts enkele decennia actief geweest.⁵

Op het terrein zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Daarnaast is in de boringen uitsluitend ter plaatse van boring 2 fosfaat waargenomen. Dit fosfaat houdt echter verband met de in het profiel aanwezige opvulling van een oude sloot en heeft derhalve geen indicatieve waarde voor de archeologie.

Hoewel het terrein vanaf ca. 800 n.Chr. een interessante locatie is geweest voor mensen om zich te vestigen zijn op het terrein geen sporen van bewoning aangetroffen. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de verstoring van de bovengrond waardoor op het terrein geen (delen van) een vondstlaag meer in tact zullen zijn. Anderzijds komen ook geen fosfaatverkleuringen voor die bij nederzettingsterreinen elders op deze afzettingen in het gebied tot 1 tot 1,5 meter diep onder maaiveld reiken.⁶

³ Mondelinge mededeling E. Verhelst.

⁴ Van Dinter, 2000.

⁵ Van Dinter, 2000, 40.

⁶ Van Dinter, 2000.

6 Conclusie & advies

Op basis van het bureauonderzoek bestond de verwachting dat op het onderzoeksterrein mogelijk sporen uit de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen verwacht konden worden. Deze verwachting kon echter niet bevestigd worden door het booronderzoek. Op het terrein zijn geen archeologische indicatoren of relevante fosfaatresten aangetroffen. Bovendien is het terrein grotendeels tot ca. 1 meter –MV verstoord. Zowel het booronderzoek als het bureauonderzoek hebben aangetoond dat op het onderzoeksterrein geen bewoningssporen uit de periode van voor de Romeinse Tijd te verwachten zijn. Vestigia adviseert dan ook op basis van deze onderzoeksresultaten om geen nader archeologisch onderzoek op deze locatie uit te voeren.

Het verdient echter wel aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag. De eventuele archeologische vondsten kunnen dan geadministreerd worden in ARCHIS. Dit biedt de mogelijkheid om de archeologische kennis over het gebied te vergroten, zonder dat de geplande bouwactiviteiten in het gedrang komen.

7 Verantwoording

Geologische Kaart van Nederland, 1:50.000, blad 39 west, Tiel, 1982.

Geomorfologische kaart van Nederland, 1:50.000, blad 39, Tiel, 1986.

Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 39 west, Rhenen, 1981.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1:50.000, deel 4, Zuid-Nederland 1838-1857.

Bakker, H.de, & J.Schelling, 1966: *Systeem voor Bodemclassificatie*, Wageningen.

Berendsen, H.J.A., E.L.J.H. Faessen, & H.F.J. Kempen, 1996: Zanddiepte attentiekaarten van het Gelders rivierengebied, *Zand in banen* 6, Arnhem.

Berendsen, H.J.A., E., Stouthamer, 2001: *Palaeogeographical development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands.*, Assen..

Dinter, M. van, 2000: Fysische Geografie, in: Oudhof, J.W.M., J. Dijkstra & A.A.A.Verhoeven (red.): *'Huis Malburg' van spoor tot spoor, een middeleeuwse nederzetting in Kerk-Avezaath*, (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 81), Amersfoort, 19-43.

Isarin, R.F.B. & P. van der Kroft, 2001, Specificatie fysische geografie (data-structuur) PAHSL-zuid, Utrecht.

Nadere informatie:

Vestigia b.v. *archeologie en cultuurhistorie*
Energieweg 14
3751 LT Bunschoten
Nederland
Tel. +31 (0)33 2998186
Fax +31 (0)33 2999729
Internet www.vestigia.nl
E-mail vestigia@archeologie.nl

Bunschoten, januari 2002

Bijlage 1: Boorstaten

Datum: 14-11-01

X	1,0	1

Uitvoering: Van Zijverden

Y 1,0

Opmerking:

[illegible]

Opnamenummer: 110003

Coördinaten	Hoogte mv t.o.v. NAP

X	1,0	1

Y	1,0

Datum: 14-11-01

Uitvoering: Van Zijverden

Opmerking:

[illegible]

Opnamenummer: 110004

Coördinaten	Hoogte mv t.o.v. NAP

X	1,0	1

Y 1,0

Datum: 14-11-01

Uitvoering: Van Zijverden

Opmerking:

[illegible]

Opnamenummer: 110005

Coördinaten	Hoogte mv t.o.v. NAP

X	1,0	1

Y	1,0

Datum: 14-11-01

Uitvoering: Van Zijverden

Opmerking:

[illegible]

[illegible]

Coördinaten	Hoogte mv t.o.v. NAP

X	1,0	1

Y	1,0

Datum: 14-11-01

Uitvoering: Van Zijverden

Opmerking:

[illegible]

[illegible]

Koordinaten

Hoogte mv t.o.v. NAP

Datum: 14-11-01

x	1,0

1

Uitvoering: Van Zijverden

Y	1,0

Opmerking:

[illegible]